

hej|livet

ett magasin om livsfrågor från Svenska kyrkan

03 | 2022

**På besök hos Söderköpings
bokhandel och antikvariat**
Läs mer på sidan 38!

Krönikan
Felix Freudenthal
Lotz på sidan 43

Sjömanskyrkan 90 år
Jenny och Osquar berättar om
verksamheten som finns till
för sjömännen när de ankrar i
Norrköpings hamn.

**NIKOLAJ
MAJOROV**

Konståkaren satsar mot OS

OM KYRKKAFFET | AMARYLLIS | DÖDEN OCH SORGEN | GLIMMANDE BÅGAR

Inspireras och utmanas

När jag läser artikeln om Söderköpings bokhandel så kommer plötsligt ett minne till mig: Det är 80-tal och jag är skolelev på Hagaskolan här i stan. Jag har slagit mig ned på en av mina favoritplatser i skolan som är en fåtölj i ett hörn av skolbiblioteket. En solstråle letar sig in genom fönstret och landar på bokryggarna i hyllorna. Bibliotekarien harklar sig vid sitt skrivbord i andra änden av rummet, annars är det tyst och helt stilla, en kontrast mot den støjiga skolgården utanför. Boken som jag håller i mina händer är nött och välläst av många barn före mig. Jag öppnar pärmen och andas in doften av papper och tryckta bokstäver. En värld som jag ännu inte vet något om ska snart öppna sig. Jag börjar att läsa.

Våra inre världar är viktiga och berikande, inte minst vid den här tiden på året, när det är mörkt utomhus många timmar av dygnet. Allhelgona- och jultiden bjuder in oss till att läsa, lyssna på musik och samtala om det som kräver längre tid – de stora sorgerna och glädjeämnena. I en av artiklarna i den här tidningen får vi möta Matilda som berättar om sin upplevelse av att förlora sin mamma och samtidigt få ett barn. En annan intervju handlar om begravningar när inga anhöriga finns med. Du får också veta mer om den älskade psalmen "Strålande jul" och anknytningen till Norrköping och Matteus kyrka.

Läs och låt dig inspireras och utmanas av "Hej livet". Världen blir större när vi delar varandras berättelser och tankar.

Katarina Wändahl

ANSVARIG UTGIVARE | Katarina Wändahl

INNEHÅLL

- 4 SJU SPANINGAR
- 6 VÅR BYGD Sjömanskyrkan
- 12 MÖTET Nikolaj Majorov
- 18 OM Kyrkkaffe
- 20 PÅ BESÖK Bokhandeln i Söderköping
- 26 PORTRÄTT Matilda Stafstedt
- 30 TIPSET Amaryllis
- 32 FAKTA Begravning utan anhöriga
- 36 ETT GOTT LIV Sorgen och döden
- 38 HISTORIA Sjöfart i Norrköping
- 42 KULTURARVET Glimmande bågar
- 43 KRÖNIKAN Felix Freudenthal Lotz
- 44 HEJ DÄR Frida Nyström

ANSVARIG UTGIVARE
Katarina Wändahl

REDAKTION
Gustaf Hull, redaktör
Annelie Tollerå, text
Malin Singelsö, text, foto, ill. och layout
Matilda Eklöf, text
Therese Götberg, text, foto och ill.

UTGIVARE
Svenska kyrkan i Norrköping

TRYCK
Norrköpings tryckeri

DISTRIBUTION
Gratistidning/SDR

OMSLAGSBILD
Foto Niclas Fasth

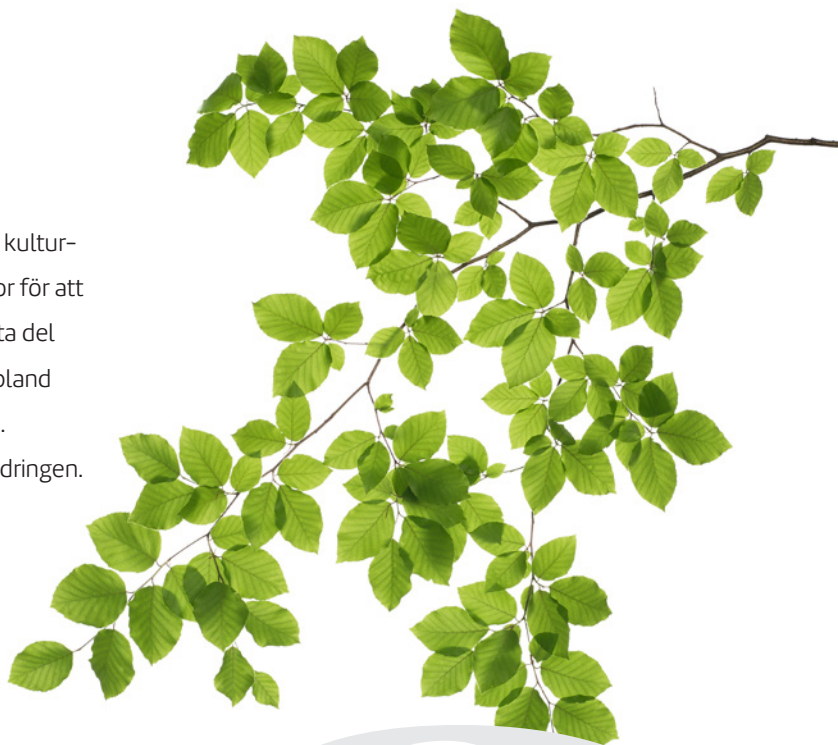
KONTAKT
Svenska kyrkan i Norrköping
Box 263
601 04 Norrköping
011-24 10 00
norrkoping@svenskakyrkan.se

Svenska kyrkan
NORRKÖPING

Löfstad slotts natur- och kulturstig

Visste du att det finns en spännande och vacker natur- och kulturstig vid Löfstad slott? Här kan du vandra runt på slottets ägor för att utforska och njuta av den vackra naturen. På stigen kan du ta del av informationsskyltar som med bild och text berättar om bland annat statarstugor, gamla järnvägen och olika levnadsöden.

På lofstad.se/natur-och-kulturstig hittar du en karta för vandringen.

Stöd för en god jul

Vi drömmer alla om en god jul. En del drömmer om en vit jul. Men vad det innebär och vilka möjligheter vi har är väldigt olika. Många har det tufft under julen och flera organisationer arbetar för att stötta människor till en lite mer god jul. I S:t Olofs församling hålls ett julfirande i all enkelhet på julafton, dit alla är välkomna. Flera församlingar stöttar också med till exempel julmat till den som har det tufft att få ihop en middag på julafton. Den som behöver komma i kontakt med medarbetare inom diakonin i sin församling, kan ringa Svenska kyrkan i Norrköpings huvudväxel på tel nr 011-24 10 00.

7 SPANINGAR

Invigningen av det ”nya” krematoriet

I slutet av augusti var det invigning av Norrköpings nya krematorium, som nu är färdigrenoverat och funktionellt för ett växande Norrköping. Anställda från pastoratet och kyrkogårdsförvaltningen, förtroendevalda och representanter från Norrköpings kommun fanns på plats för att fira invigningen med musik, tal och förtäring. I samband med återöppnandet släpptes en ny fotobok som dokumenterar processen under renoveringen.

Vill du veta mer om Bibeln?

Då kanske du ska lyssna på podden *Som fan läser Bibeln!* I en lite annorlunda bokcirkel guidar Tella Johnson och Lollo Collmar lyssnarna genom några av Bibelns mest spännande berättelser. Tillsammans med utvalda gäster och poddens expert Thomas Kazen, professor i bibelvetenskap, tar de upp ämnen som helig vrede, apokalyptiskt skrivande och konsten att bygga en ark. Gäster är bland annat artisten Sara Parkman, DN:s kulturchef Björn Wiman samt skådespelaren och dragshowartisten Robert Fux.

Podden finns att lyssna på i SR-play appen och där poddar finns.

Hoppfullt bevarande

Kanske minns du de kampanjer som på 80-talet informerade om den hotade Jättepandan? Pandan är fortfarande hotad men en aktivt bevarandearbete har ändå hjälpt Jättepandan till en viss återhämtning. Här i Sverige var Kungsörnen på väg att utrotas. Det dör fortfarande örnar på grund av mänsklig påverkan, såsom tågtrafik och kraftledning. De tidigare hoten och nya hot finns också kvar till exempel jakt, förgiftning och vindkraft. Men arten har ändå återhämtat sig genom ett aktivt och fokuserat bevarandearbete. I en värld där det kan te sig hopplöst att göra skillnad ibland, är det gott att se att det faktiskt går att vända negativ utveckling.

100 ÅR MED INSULIN

I år är det 100 år sedan den första injektionen av insulin genomfördes och sjukdomen, som beskrivs i källor så tidigt som från 1500 f.Kr, fick för första gången en framgångsrik behandlingsmetod.

Insulinet upptäcktes redan på 1800-talet men isolerades först 1921 av kanadensarna Frederick G. Banting och Charles Best (i samarbete med John Macleod och Joseph Collip). Den första injektionen gjordes året därpå och Banting och Mcleod tilldelades Nobelpriset i fysiologi eller medicin 1923.

Idag lever nära en halv miljard människor i världen med diabetes. Insulinet har räddat miljontals liv sen den där första injektionen 1921.

Stadstornet i nygammal prakt

Snart är Stadstornet färdigrenoverat. Ett vackert landmärke i Norrköpings stadsbild med en spännande historia och ett kulturarv som vi i Svenska kyrkan i Norrköping är stolta över att förvalta. Förra året påbörjades arbetet med att reparera de sprickor och sättningsskador som Stadstornet hade fått. Nu är renoveringsprojektet inne i sin slutfas där det putsas för att tornet ska få sin forna glans och klockorna kommer snart åter att ljuda.

Vår bygd | Sjömanskyrkan

Sjömanskyrkan 90 år

I Norrköpings hamn råder ett ständigt flöde av båtar som kommer in. Sjömanskyrkan möter upp och erbjuder sjömännen praktisk service, förströelse och ett lyssnande öra och har gjort så i 90 år.

Text: Annelie Tollerå Foto: Niclas Fasth

Norrköpings stad satsar på hamnområdet och bygger ut med över 600 meter. Flera storlager byggs, som får in sina varor via hamnen. Planen är att bli ett stort logistikcentrum i östra Sverige.

Sjömanskyrkan har ambitionen att möta upp alla fartyg som kommer in till Norrköpings hamn, eller åtminstone ha kontakt med dem.

– Till 98 procent lyckas vi faktiskt med målet att besöka dem, säger Jenny Skantze Moscarda, som är föreståndare för Sjömanskyrkan i Norrköping. Vi går ombord och berättar att vi finns och om vår service. Den som vill följa med till Sjömanskyrkan eller åka någon annanstans erbjuds fri transport.

– Till exempel kan någon behöva åka in till centrum i något ärende, eller så vill de arrangera någon utflykt, berättar Jenny.

Pizza och fri wifi

Ibland får Jenny och hennes medarbetare åka och hämta pizza

eller skjutsa till McDonalds.

– Sjömännen blir ofta så jublande lyckliga över sådana enkla saker. Andra praktiska frågor kan handla om internetabonnemang till deras mobiler.

Sedan 2004 finns Sjömanskyrkan i lokaler bakom postterminalen, nästan allra längst ner på Norra promenaden. Här kan man spela fotboll, basket eller boule. Det finns en fotbollsplan precis utanför knuten och inomhus finns biljardbord, pingisbord, schack och TV-spel.

Framför allt annat är det lokals fria wifi som används.

– Internet är kontaktvägen som sjömännen har hem och de sitter ofta uppkopplade på videosamtal med sina familjer. Jag har många gånger fått vinka till deras barn, berättar Jenny.

Öppettiderna är generösa och det är bara stängt på lördagar. Annars är det öppet kvällstid måndag till torsdag 18.00-22.00 med personal på plats från 09.00, service fram till 15.00 på fredagar och öppet 14.00-18.00 på söndagar.

– Men vi är flexibla med tiderna efter sjömännens behov. Om någon frågar säger vi inte nej i första

hand. Vi försöker lösa det. Allt utgår från sjömännens behov!

Någon som lyssnar

Sjömanskyrkan drivs som en ideell förening med en tillsatt styrelse. Lars-Ove "Qsquar" Pettersson Stening är ordförande i föreningen och finns i lokalerna ett par gånger i veckan som ideell medarbetare.

Osquar berättar att sjömännen framför allt har behov av att komma ifrån båten och få ett miljöombyte en stund.

– De är på sjön under lång tid och det kan säkert bli påfrestande att vistas på båten. Man har ju inte själv valt de personer man vistas tätt omkring dygnet runt.

– Jag skulle vilja påstå att de största behoven är sociala, inflikar Jenny. Att kunna få prata med någon utomstående, att få ventileras. Att någon lyssnar på ens situation.

Jenny beskriver den dagliga handelsflottan som en bransch där allt ska gå snabbt och effektivt med mycket pengar i branschen. Det finns sällan tid till fokus på människan.

– Det är en oerhörd manlig kultur

Ovan Jenny Skantze Moscarda, föreståndare och Lars Ove "Osquar" Pettersson Stening, ordförande.

ombord också, säger Osquar. Jag tror att det är en fördel att Jenny är just kvinna. Det gör det nog lättare för sjömännen att lyfta fram livsfrågor. Att prata om familjen. Många av dem är ensamma familjeförsörjare för hela storfamiljer med äldre föräldrar, fru och barn.

Tillsammans med Sjöfartsverket

Sjömanskyrkan arbetar tätt tillsammans med Sjöfartsverket. Rent praktiskt har Sjöfartsverket två tjänster placerade i Sjömanskyrkans lokaler. Med Sjöfartsverkets personal och Jenny, som är anställd av Sjömanskyrkan, finns det totalt tre heltidstjänster i huset. Dessutom finns ett flertal ideella medarbetare.

– Sjömännen tror ibland att jag och Jesper, som är anställd av Sjöfartsverket, är gifta och att vi bor

här och bjuder in till vårt hem. De har en gammaldags syn på kyrkan och det var faktiskt ofta så förr i tiden, så jag förstår att de tror det.

Den ideologiska grunden är hämtad ur Svenska kyrkan, som också är Sjömanskyrkans största finansiär.

– Vi ser att vi gör tjänsten som sjömanskyrka åt Svenska kyrkan, säger Osquar. Och rent praktiskt fyller Jenny en funktion åt Sjöfartsverket.

– Att vi agerar inom den kristna kyrkan innebär inte att de som kommer till oss måste vara kristna. Sjömanskyrkan är öppen för alla, oavsett religion eller livsåskådning, berättar Jenny.

Känsla av maktlöshet

En stor andel av sjömännen kommer från Ukraina och Ryssland.

– Jag har märkt ett stort behov

hos dem att få prata om kriget och de oroligheter som händer i hemländerna. När kriget var nytt var många väldigt måna om att information kring vad som hände skulle komma fram. Det märktes att de var osäkra på vad som egentligen sades i Europa via medierna.

En sjöman visade bilder för Jenny på sin treåriga dotter i ett skyddsrum.

– Jag kände mig fruktansvärt maktlös då. Det blev så påtagligt att sjömännen befinner sig isolerade på en annan plats väldigt långt bort ifrån sina familjer. Jag var knappt beredd på att kunna hantera de här samtalen. Många gånger känner jag en påtaglig maktlöshet.

Senast igår kväll hade Jenny ett samtal med en man som inte visste om han har ett hus att komma tillbaka till. Hans fru och barn hade tagit

“Många gånger känner jag en påtaglig maktlöshet.”

sig till England och ingen av dem fick någon information om hur det ser ut i området där de hade bott.

Diakonalt arbetssätt

Sjömanskyrkan har en diakonal hållning med människan i fokus. För Jenny innebär det att det kan vara svårt att veta i förväg hur arbetsdagen kommer att se ut.

– Man tror att man ska åka till jobbet och göra en viss sak och sedan visar sig arbetsdagen bli en helt annan. Du kastar dig ut och åker till en båt. Vad som helst kan dyka upp.

Jenny utbildar sig till diakon och har en pappa som var sjökapten. Tidigare arbetade Jenny med projekt och event på en reklambyrå.

– Det var ett roligt jobb, men jag känner att jag bidrar till en ännu djupare mening nu. Jag får

använda mina förmågor till gagn för andra. Det känns viktigt för mig.

90 år på nacken

Sjömanskyrkan har en lång historia. Organisationen fyller 90 år i år och ska fira med jubileum. Dagen inleds med lunch och gudstjänst för särskilt inbjudna som har anknytning till Sjömanskyrkan och fortsätter med öppet hus för allmänheten. Det blir musikunderhållning och snittar.

I samband med jubileet släpps en bok som sammanfattar Sjömanskyrkans historia. Den finns att köpa för 90 kronor, en krona för varje år, för den som är intresserad.

Osquar reflekterar över Sjömanskyrkans långa historia.

– Förr var det längre tider i hamn med manuell lastning. Då fanns Sjömanshuset, ett härbärge

för sjömännen. Och redan innan den organisation som nu fyller 90, fanns det kyrklig verksamhet som arbetade mot sjömännen.

– Vilken skillnad det är för sjömännen idag, som har tillgång till wifi och kan sitta uppkopplade och prata med sin familj i ett par timmar, säger Jenny. Så otroligt avskärmad man måste ha varit förr. Det går knappt att föreställa sig.

Historiskt sett har sjömän haft ett dåligt rykte. Ofta beskrevs de som kriminella och det var ett tufft och tungt yrke.

– Så är det inte alls idag, intygar Jenny. Sjöfarten har blivit moderniserad och båtarna är i hög grad mekaniserade. Det krävs en gedigen utbildning idag för att kunna arbeta ombord. Det råder också nolltolerans kring alkohol på båtarna. Och det blir

Ovan Många av sjömännen kommer från Filippinerna.

Till höger I Sjömanskyrkan kan de besökande aktivera sig med bland annat olika sporter eller musikinstrument.

Nedan Omklädningsrum med dusch och bastu finns också tillgängligt.

fler tjejer i yrket också, vilket är roligt, även om de flesta fortfarande är män.

Uppskattad ljusbärare

Jenny pekar på ljusbäraren som står i ett hörn av andaktsrummet.

– Ljusbäraren är väl använd och uppskattad. Det märks att religion har en stor plats i många av sjömännens liv. Det har ingen betydelse för dem vilken kyrklig inriktning vi har här. Det är den andliga aspekten som är viktig för många av sjömännen och möjligheten till det andliga livet.

Om sjömännen vill ha kontakt med sina religiösa samfund hjälper Sjömanskyrkan till med det. Jenny har skjutsat till katolska mässor ibland.

På väggarna sitter kartbilder där sjömännen får pricka in en nål på den stad eller by man kommer ifrån. Tavlorna är imponerande att titta på.

Man får nästan en hisnande känsla.

– Den övervägande majoriteten av sjömännen är från Filippinerna. Man brukar säga att 50 procent av de som arbetar med sjöfart i världen är därifrån. De har en stor sjöfartstradition i landet, säger Osquar.

– Vi har också en gästbok där människor skriver så fina saker om oss. Den är väl använd och ligger i hallen, säger Jenny. Vi får ofta höra av sjömännen att vi är uppskattade. Det känns väldigt fint i hjärtat. •

mötet | Nikolaj Majorov

Iskallt fokus

Nikolaj Majorov är en av den svenska konståkningens klarast lysande stjärnor. Efter en galen säsong tar han nu sikte på nya utmaningar. Vi träffas i Himmelstalundshallen för att prata om covidisoleringen, OS-debuten, rubrikerna i The New York Times och flytten till Norrköping.

Text: Matilda Eklöf Foto: Niclas Fasth och Nikolaj Majorov

I Himmelstalundshallen råder en stilla förväntan. Runt omkring oss förbereder personalen inför kvällens hockeymatch och nere vid isen hittar vi Nikolaj. Kvällens träning är inställd på grund av matchen men en av flickorna har ändå fått okej att öva på isen. Nikolaj håller uppsikt.

– Barnen får inte vara ute på isen själva så jag håller lite koll, förklarar han och ler. Hela tiden med blicken fäst på isen. Ljudet av när skenorna träffar isen ekar i hallen. När övningen är slut beger vi oss mot dansstudio. I det spegelklädda rummet strömmar ljuset in, här är det lite lugnare.

Nikolaj är idag 22 år gammal och har hållit på med konståkning så länge han kan minnas. Konståkningen är något av ett familjeföretag. Pappa Alexander senior var elitåkare i det ryska landslaget på 70-talet och brodern Alexander junior till-

hörde länge världseliten innan han avslutade karriären 2019. Mamma Irina har varit balettdansös på hög nivå och hjälper idag Nikolaj med koreografin. Familjen är ett oerhört stöd, berättar Nikolaj och ler igen.

– Det blir en annan kommunikation. Det är en familj. Visst, det är lite småtjurigt och bråkigt ibland men samtidigt så är det en stor del av framgången. Du tävlar främst för dig själv men också för allt och alla. Det är det som har tagit mig dit jag är idag.

Luleå till Norrköping

Nikolaj är uppvuxen i Luleå men förra året flyttade hela familjen ner till Norrköping. Att lämna var inget lätt beslut men förutsättningarna för konståkningen hade blivit för dåliga. På slutet var Nikolaj tvungen att åka till Stockholm för att ens kunna träna. När pappa Alexander fick erbjudandet om att bli huvudtränare för Norrköpings konståkningsklubb (NKK) kändes det rätt.

– För mig klickade det direkt här i Norpan. Det kändes som hemma från första början. Allting är annorlunda här. Det är ett annat system, kommunen satsar annorlunda, ishallarna är bättre. För att inte snacka om staden och kulturen. Jag tycker det är jättehärligt!

Att Norrköping är en idrottsintresserad plats är svårt att missa, menar Nikolaj. Det är en av de saker som han gillar med staden. Hans första möte med Norrköping var Himmelstadlundsområdet i mars 2021.

– Det var bara ”wow”. Nästan alla idrotter på en och samma plats. Friidrott, konståkning, curling, tennis, diskolf, ridning, rally, fotboll, amerikansk fotboll. You name it, så finns det här. Området har blivit en samlingsplats för alla och det driver idrotten framåt. Man kan gå runt och kolla på när andra tränar, det kommer folk och tittar när vi tränar. En gemenskap, idrottens knutpunkt. Jag tycker det är så jäkla trevligt att se!

Namn | Nikolaj Majorov

Yrke | Konståkare, fotograf och receptionist

Fritid | Spelar trummor

På gång just nu | Tävlingar i bland annat Finland och Frankrike

Lägger det tuffa bakom sig

Nikolaj är idag en av den svenska konståkningens starkast lysande stjärnor. Han har tagit fyra SM-guld, tävlat i stora internationella tävlingar och hans metalinspirerade musikval har gett rubriker i The New York Times. Metal är inte en musikkategori som hörs ofta inom konståkningsvärlden.

Men det har varit tufft. När världen stängde ner under coronapandemin tog även konståkningen paus. Inga tävlingar. Inga mästerskap. Nikolaj hamnade i en depression där motivationen för konståkningen, och även passionen för fotograferingen, försvann helt. Men med hjälp av en psykolog har han nu lärt sig att leva mer i det positiva. Han fick fundera på vad han faktiskt ville göra och efter ett besök till en musikaffär vände allt.

– Livet ändrades direkt när jag började spela trummor. Du kan inte grubbla samtidigt som du tänker på rytmer och takter. Det blir en slags avkoppling! Så nu om en kompis ringer och säger att de inte har någon

motivation så är min första fråga: vad gör du på fritiden? Jag tror det är viktigt att blanda sina verkligheter. Även elitidrottare måste få ha en fritid.

”Det var förjävligt rent utsagt”

När konståkningsvärlden vaknade igen efter pandemin hade Nikolaj bara ett mål: OS i Beijing 2022. Att få tävla i OS är en dröm som han har burit med sig sedan barndomen. För att kunna förbereda sig inför EM och kvalificeringen till OS valde han att stryka sig från flera tävlingar.

Och satsningen gav resultat. När Nikolaj kom till EM i januari 2022 var han i sitt livs form. Men tre dagar senare raserades allt när han på ett rutintest testade positivt för covid-19. I stället för en uppvisning på isen blev det isolering på ett litet hotellrum i Tallinn.

– Hela EM försvann. Jag var så arg att det knappt går att förklara. Du sitter där på den lilla ytan du har tillsammans med ditt hopprep. Du gör dina armhävningar, du går

fram och tillbaka. Fönstret går inte att öppna och du får inte lämna rummet. Att jag var symptomfri gjorde det bara värre. Symptomen kom aldrig, jag kände mig helt frisk. Det var förjävligt rent ut sagt.

Tio dagar och 750 armhävningar senare kunde han andas frisk luft igen. Men det var en osäker framtid han kom ut till. Skulle han åka hem? Åka ut på isen? Ta en paus? Men ett digitalt möte och ett efterlängtat besked senare var det bara att börja ladda om. Nikolaj hade fått en plats i OS-truppen och drömmen skulle äntligen gå i uppfyllelse. Under förutsättningen att han kunde hålla sig frisk.

Tog in på hotell

Hemma i Norrköping var nämligen hela familjen sjuk. Att återvända till det gemensamma hemmet var omöjligt. Genom kontakter i klubben fick Nikolaj tag på ett hotellrum där han kunde bo till ett bra pris. Därifrån rådde nästan total isolering med fullt fokus på OS.

”I början var det lite som ett skräckscenario,
som en kuslig film.”

– Jag kom tillbaka till Norrköping, direkt in på hotellet, munskydd var jag än gick. Efter att pappa blev frisk fick han komma till träningarna men han fick inte gå ut på isen. Han coachade från sargen. Det var helt enkelt så det fick bli. Själv, själv, själv. Det var väldigt jobbigt.

Själv, själv, själv. Ett högt pris men Nikolaj menar att det var värt det. Han visste ju varför han gjorde det. När tiden för OS väl kom var det allt han någonsin hade kunnat drömma om.

Skräckblandad förtjusning

– Där var den. Kanske den enda chansen du har i livet och anledningen till att jag har stått på isen i 20 år. Det var alla möjliga tankar och känslor. I början var det lite som ett skräckscenario, som en kuslig film. Du kommer till en övergiven flygplats i Beijing med ändlösa korridorer där det hänger

reklam från 2019. Allt hade varit nerstängt på grund av pandemin. Alla bär mask, du testas hela tiden.

Minnena från isoleringen på EM hängde också kvar, berättar Nikolaj och drar handen genom håret.

– Tänk om jag testar positivt för covid igen? Jag var jättenojig. Avstånd, munskydd, dubbla munskydd. Sen var det en grym väntan. Man vill ju bara ut och visa sig. Man ryker. När ska jag få prestera och visa vad jag kan? Sen vid nästa blinkning så står man på isen och det är dags. Det är på riktigt. Det händer en gång i livet. Det här är min idrottskarriär.

Nikolaj visste redan när han var klar att det inte skulle räcka till en medalj. Men det kunde räcka till en finalplats och det var mer än nog för att han skulle ”kötta med allt han hade”. Det blev ett säsongsbästa och en plats i OS-finalen.

– På slutet var det bara glädjetårar.

Det hade varit puckelpist fram till det momentet. Hela den galna säsongen, hela pandemin. Pressen finns i en hela tiden. Att jag tog mig till final kändes överkligt.

När det väl var dags för finalen hade all nervositet försvunnit.

– Då hade jag släppt alla tankar på hur det skulle gå. Det var bara ren njutning att få åka. Mitt mål var att få åka i OS. Det här blev som frosting på tårtan. Det var dessert! Men samtidigt har jag aldrig gjort något så jobbigt i hela mitt liv. När jag kom tillbaka till boendet la jag mig på golvet och jag har nog aldrig tyckt att ett trägolv har varit så skönt!

Ingen vila, ingen ro

Direkt efter OS gick flyget hem till Sverige och förberedelserna inför VM. Trots att Nikolaj var helt slutkörd tog han sig till final även där. Innan finalen slog olyckan till igen, denna

Foto: Nikolaj Majorov

gång i form av en matförgiftning.

– Det gick bra ändå! Det var en grotesk final men jag lyckades genomföra den. Sen när man kom hem så var det bara att ladda om igen för SM i april. Det var nog nästan det värsta. Jag var inte ens säker på om jag kunde träna på riktigt utan jag körde på den grundkondition jag hade kvar. Och det gick ju bra!

Bra kan tyckas vara något av en underdrift. Trots pandemi, covid, OS, VM och matförgiftning så lyckades Nikolaj knipa ett SM-guld i Falun. Dessutom med ett helt felfritt program. Men efter det rörde han inte skridskorna på över en månad.

Två stora passioner

I stället tog han semester från träningen och började jobba i reception på hotell. Samma hotell som han isolerat sig på innan OS. Förutom att stå i receptionen sköter han också hotellets

sociala medier och fotografering.

– Det var min lilla vila. Det var skönt att kunna göra som jag ville. Gå och kaka på restaurang, bada, ta en roadtrip. Sen mot sommaren drog alla konståkningsläger i gång men jag hade en månad eller två att ladda batterierna. Det var bra för motivationen!

Fotograferingen är, utöver konståknningen, Nikolajs stora passion. När han väl får kontakt med vår fotograf på plats är det svårt att inte smittas av entusiasmen mellan dem. Diskussioner om kameran och blixtrar känns lika självklart för Nikolaj som när vi pratat om konståkning och tekniker.

– Foto är en annan utmaning för mig. Visst, du kanske inte får helt rätt bild varje gång men tills nästa gång så vet du hur du ska göra. Det är samma sak inom idrotten. Man lär sig av sina misstag. Varje bild är en tidsmaskin. Du har skapat historia.

En polstjärna

Nu är säsongen i gång igen. Näst på tur är en tävling i Bratislava innan det bär av mot Helsingfors. Efter det ska Nikolaj tävla i Grand Prix i Finland. Att han fått en plats just där känns väldigt roligt. Hans ansikte spricker upp i ett leende.

– Det är bara 12 från varje serie som får vara med. Sen är det SM, EM och mästerskapsdelen. Vi smider planer, men det är ju för förbunden att avgöra vem som får åka. Vi tar det steg för steg!

– Slutmål OS 2026?

– Absolut, om kroppen håller och jag får chansen så vill jag såklart åka i ett till OS. Inget snack om saken. Det ligger där och hägrar. Som en polstjärna att gå efter! •

Om | Kyrkkaffe

Kyrkkaffe ***gemenskap och tradition***

I Svenska Akademiens ordbok beskrivs ordet kyrkkaffe som en "kaffebjudning efter gudstjänstens slut". Men ordet i sig innefattar så mycket mer och har gjort det under en väldigt lång tid. Kyrkkaffet har under många år skapat gemenskap och samhörighet och burit fram en tradition som håller i sig än idag.

Text och illustration: Therese Götberg Foto: Malin Singelsö

Kaffet gjorde intåg i Europa under 1600-talet och det tog inte lång tid innan den stimulerande drycken nådde alla världens hörn och kanter. Vid 1700-talets slut var kaffet etablerat i nästan hela världen. Kaffets storhet och popularitet fortsatte att växa ända in i 1900-talet och det är först här som begreppet kyrkkaffe dyker upp. Det första skriftliga belägget går att hitta i svenska dagstidningar från 1920-talet.

Utvecklingen

Kyrkkaffet kan sägas vara en naturlig utveckling av mötena på kyrkbacken efter söndagens högmässa. På kyrkbacken samlades man traditionellt för att byta åsikter och reflektera kring dagens predikan.

Inledningsvis var kyrkkaffet en mer privat tillställning där specifikt inbjudna gäster samlades i hemmet hos någon bekant och drack kaffe efter gudstjänsten. Kyrkkaffet kunde också ske hemma hos prästen och hans hustru i självaste prästgården. Med tiden har kyrkkaffet utvecklats till

en offentlig sammankomst där alla gudstjänstbesökare är välkomna att avnjuta kaffe, god samvaro och inte sällan hembakat. Ofta i församlingshemmet, men ibland även i kyrkan.

Betydelse och andlighet

Kyrkkaffet är en betydelsefull tradition och en viktig del av kyrkans öppenhet och gemenskap där människor får en möjlighet att dela tankar i samtal och närvaro.

Idag drivs kyrkkaffet främst av ideella krafter, frivilliga medarbetare och eldsjälar som bakar, dukar, kokar kaffe, serverar, diskar och plockar undan, vecka efter vecka. Svenska kyrkans ideella medarbetare är själen och hjärtat i kyrkkaffets sammankomster som under åren har genererat så mycket glädje, uppskattning och ovärderliga möten.

Robert Tjernberg som är chefredaktör och skribent för tidningen Sändaren skriver i en krönika "Tänk om det mest andliga vi har är gemenskapen?".

Han reflekterar över att människan är skapad för gemenskap och att det är en obestridlig grund för all mänsklig tillvaro. Ännu mer så efter pandemins framfart då all samvaro gick förlorad och de fysiska mötena upphörde helt. Tjernberg leker med tanken att kyrkkaffet kan vara en av de mest andliga traditioner och ritualer som kyrkan har, då värdet på omtanke, gemenskap och närhet är obestämbart. •

söderkopings

BOKHANDEL & ANTIKVARIAT

SEDAN 1815

Bland kullersten och bokomslag

Strax sydost om Norrköping ligger Söderköping. En medeltida stad som var ett starkt handelscentrum för sjöfart. Det var innan landhöjningen gjorde det omöjligt för större skepp att ta sig in i staden, och Norrköping seglade om. Men denna lilla idyll är många Norrköpingsbors utflyktsmål, något som Anders Karlin på Söderköpings bokhandel och antikvariat kan vittna om.

Text och foto: Malin Singelsö

Vi möts inne i den gemytliga bokhandeln på Storgatan i Söderköping. Kulturarbetaren som blev... ja, kulturarbetare men i egen regi.

– Det var faktiskt något som överraskade mig lite när vi tog över, att det är så många i regionen som använder sig av Söderköping året om. Även till vardags. Och särskilt från Norrköping, vi har många stamkunder från Norr-

köping. En del åker till Söderköping och klipper sig eller har sin tandläkare här, andra har måndagsfika inbokat eller tar promenader längst kanalen.

Det var en gång

Året var 2013. Anders äldsta dotter hade ett sommarjobb på en restaurang i Söderköping. Anders med sambon Louise hade varit där och ätit. Det var en fin dag i augusti så paret gick en liten vända, som sig bör i Söderköping. När de strosade längst med Storgatan såg de en Till

salu-skylt utanför bokhandeln.

– Då sa min sambo, som ibland känner mig bättre än jag själv gör, ”ska vi inte gå in och prata med dem?”. Jag kan fortfarande känna den där känslan när hjärtat tog ett extra skutt.

Sagt och gjort, de klev in i bokhandeln. Sommaren blev höst medan samtalen pågick. I mitten av november var de överens. Anders fick tjänstledigt ett år och den sista november, efter tre dagars praktik, så stod Anders själv bakom disken

Ovan I antikvariatsdelen finns det mycket att botanisera i.

Till höger Stegpallen, som också går att fälla upp som stege, är en del av den tidiga butiksinredningen, vilken man fortfarande kan se spår av här och där i bokhandeln.

när julhandeln drog igång.

– Sedan har det snurrat på, man har fått lära sig allt eftersom. Learning by doing. Jag har fortfarande mycket att lära men det gör det roligt.

Hur hittade du modet till en sådan omställning?

– Jag var i ett skede i livet där det var rätt tidpunkt. Jag hade ingen erfarenhet av företagande eller handel. Jag hade jobbat inom museisektorn, på kulturhistoriska museer i hela mitt yrkesliv. Jag hade jobbat länge på samma plats och kände att det kanske var dags att göra någonting annat. Barnen var stora och stod på egna ben. Man hade helt plötsligt mycket mer tid. Och det behövs, det tar mycket tid att vara egen företagare. Ja, det var nog bara rätt tidpunkt, helt enkelt.

En mötesplats

Anders köpte bokhandeln tillsammans med sin sambo, Louise Malmström, men det är Anders som har den som sitt levebröd. Louise har en bakgrund som lärare, har jobbat mycket politiskt och arbetat med folkbildning.

Det kombinerat med Anders bakgrund inom kultur- och museisektorn med program och utställningar, ledde till att de redan från början, kanske redan innan de klev in den där första gången i butiken, hade en vision.

– Vi hade redan från början utgångspunkten att vi ville vara en mötesplats kring boken och läsandet. En kulturaktör i Söderköping. En plats för samtal och möten. Vi har författarsamtal, poesikvällar, musik, föredrag och annat.

Anders och Louise satte sin prägel på bokhandeln, som i och med detta också fick ordet antikvariat som tillägg till namnet. Tidigare ägare satsade mer på presentartiklar, kanske för att möta konkurrensen från webbhandeln.

– Men vi kände att ska man ha en bokhandel så måste man tro på boken.

Så det första de gjorde var att ta in fler böcker. Barn- och ungdomsböckerna lyftes fram till främsta rummet. Platsen som frigjordes blev en liten antikvariatsdel.

– Det hade jag nog haft i bakhuvudet sedan långt tillbaka, tänk om

man någon gång skulle ha ett litet antikvariat. Det har visat sig vara en bra kombination. Bokhandeln har sin rytm över året med julhandel och bokrea och en stark sommarsäsong med alla turister, medan antikvariatsdelen har en helt annan rytm. När det är lite mellanperiod i bokhandeln har jag mer tid att jobba med antikvariatet och då säljer jag mer där. Jag har återkommande kunder inom vissa områden och specialintressen. Vi försöker hålla en hög nivå i antikvariatet och det känns som vi får fler och fler intressanta förfrågningar om att köpa in böcker.

Anders berättar om hur antikvariatet ger liv åt bokhandeln. De som kommer in i butiken för antikvariatsdelen, de stannar länge och botaniseras. De vill gärna prata lite om litteratur, eller om sitt specialintresse såsom medeltida biskopar eller smalspårig järnväg.

– De vill gärna dela med sig av sina kunskaper. Jag lär mig mycket av alla mina kunder men jag lär mig extra mycket genom antikvariatskunderna.

Är det viktigt för människan med böcker?

Ja, det är jag helt övertygad om. Böcker är en fantastisk uppfinning. Man kan med 29 bokstäver, beroende på hur man kombinerar dem, resa till andra tider och andra platser. Ta del av hur andra människor lever sina liv eller har levt sina liv. Tankar, idéer, underhållning. Det är ju otroligt. De där tecknen på ett papper.

Anders tror att det finns en läsare till varje bok och en bok till varje läsare. Även till de som ännu inte blivit läsare. Du behöver pricka rätt. Det kan vara något intresse som man kan ta sin utgångspunkt i eller läsa en biografi över en människa som varit verksam i något område som man själv är intresserad av. Det gäller att man lyssnar på kunden och ställer frågor. Jag får guida en del butiksbesökare i deras bokval. Anders har

inte läst alla böcker i butiken men berättar att han lär sig av kunderna också. Det blir många möten. Du får prata mycket med människor när du står i en bokhandel och många delar gärna med sig av sina läsoplevelser.

– När man står i en bokhandel i en liten stad så lär man känna sina kunder och inser efter ett tag att om Greta kommer och pratar gott om en viss bok, så gillar nog Lena den också. Ibland vill jag nästan sammanföra kunder för jag tänker att ”ni är intresserade av precis samma saker”.

En aktiv kulturscen

Och sammanför människor, det gör den lilla bokhandeln. Bokcirklar är populära och Anders samarbetar med många andra aktörer på orten.

– En fördel med den lilla staden är att det är lätt att hitta samverkan. Ska jag sticka ut hakan så tror jag att

Söderköping är den stad i Sverige där det arrangeras mest litterära program per capita. Vi har många samarbeten. Bland annat har vi ett projekt tillsammans med biblioteket som heter *Litteraturscen Söderköping*, där vi har jobbat mycket med bokcirklar. Vi har också själva en bokcirkel som träffas här i bokhandeln. Vi har dragit i gång en bokcirkel där vuxna läser barn- och ungdomsböcker, också den i samarbete med biblioteket. Det har varit jättestressant! Först var väl tanken att få lite koll, många som är med i den bokcirkeln har egna barn. Vi insåg sedan att många barnböcker tar upp stora frågor, ibland rent av existentiella frågor, så det blir väldigt fina samtal.

Det finns också en bokcirkel för poesi och en för riktigt tunga klassiker. Då delas en bok upp på kanske fyra fem träffar. De läste *Odyssén* i våras.

– Den hade jag nog aldrig läst

Ovan Att ta hand om böckerna och hålla dem i skick är viktigt. Här borstar Sara noggrant av böckerna som ska ut i hyllorna.

om jag inte haft draghjälp av studie-cirkeln. Men den var en fantastisk upplevelse som jag verkligen kan rekommendera. Helt plötsligt börjar man se Odyssén överallt, i andra sammanhang som berättelser och låttexter. Det var jätteintressant! Det blev så lyckat att det fortsätter vi med. Nu är en grupp på gång med att läsa Bergtagen av Thomas Mann.

Minns du din första stora bokupplevelse?

Det finns så många bokupplevelser, i olika skeden i livet. Men en bok som jag tyckte var helt fantastisk när jag upptäckte den första gången, var Narnia. När de gick in i den där garderoben och kom ut i en helt annan värld. Kampen mellan gott och ont. Det var ett storslaget äventyr.

Kärleken till boken

Anders berättar om att han alltid har älskat böcker, läst mycket, hängt mycket på bibliotek och antikvariat. Han växte upp i en liten by i Hälsingland. Där fanns en gammal byskola

och i den så fanns det ett bibliotek. Dit fick barnen gå, skriva upp sig i en stor bok och sedan låna böcker.

– Där fanns allt möjligt, det som var nytt då på 70-talet, men också klassiker. Jag gick loss och läste verkligen allt möjligt de där åren då jag var barn och ungdom. Jag minns när mamma och jag åkte till biblioteket i Iggesund som låg nära. Man fick vandra runt där i biblioteket, plocka och sedan gå därifrån med en trave böcker. Kanske utifrån att ett omslag såg spännande ut eller en baksidestext utlovade någonting spännande. Jag kände mig så rik.

Det sägs ju att man inte ska döma en bok utifrån sitt omslag, men hur ska man annars välja? Hur gör du?

– Jag upplever att det är många samtal om böcker idag, både i radio och TV. Det pratas om böcker på många platser. Där får man ofta en liten insikt om vad man kan förvänta sig. Jag själv lyssnar på Lundströms bokradio, Kulturradion eller ser på Babel till exempel.

Vad har ni för planer framåt?

– Dels vill vi vidareutveckla butiksytan, hur vi presenterar böckerna. Vi kommer faktiskt också ta in ett sortiment för skrivande. Fina papper, vackra anteckningsböcker och skrivdon. Det kommer vi smygstarta med redan under hösten och till julhandeln. Vi känner att det saknas i vårt upptagningsområde och finns ett intresse för det. Någonstans där man kan köpa bläck till en reservoirpenna eller ett skrivbordsset. Brittiska anteckningsböcker med William Morris-mönster och så vidare. Och brevpapper! Det kanske är förvånande men många skriver brev, och de blev fler under pandemin. Då är det en njutning att skriva med en bra penna på ett vackert papper. Det ska bli kul att få fixa med och utveckla.

Kan du som avslutning tipsa om en bok för en regnig dag, en sorgsen dag och en lycklig dag?

Anders ropar på Sara, som är hans kollega i butiken.

– Sara, nu får vi hjälpas åt här.

En bok för en regnig dag

Anders och Sara kommer fram till att en tjock, stor berättelse, som till exempel en släktkrönika där man får följa personer från olika tider, är en perfekt bok för en regnig dag.

Kanske *På spaning efter den tid som flytt* av Marcel Proust, funderar Sara. Fast då behöver man nästan en hel regnig sommar, ler Anders.

Fler tips de kommer fram till för en regnig dag är *Haren med bärnstensögon* av Edmund Deval, *Leoparden* av Giuseppe Tomasi di Lampedusa och *Ett system så magnifikt att det bländar* av Amanda Svensson.

En bok för en sorgsen dag

Anders funderar,

– Det beror på vad det är för sorts sorg. Om man bara allmänt känner sig lite deppig så gillar jag att läsa reseskildringar, och drömma mig bort. Science fiction eller fantasy kan jag också tänka, att bege sig till en helt annan värld, en helt annan plats, utan världsliga bekymmer.

Anders resonerar vidare,

– Sedan kan man ju vara sorgsen för att man varit med om något, man kanske har förlorat någon eller råkat ut för sjukdom. Då tycker jag att det kan vara trösterikt att läsa böcker om det, till exempel om döden. Det finns flera jättefina böcker om döden. Det har kommit en precis, *En liten bok om konsten att dö* av Ulf Nilsson, som själv blir obotligt och allvarligt sjuk och för anteckningar under sjukdomstiden, som blir tio veckor lång. Ulf Stark, som också bland annat skrivit *Kan du vissla Johanna*, har skrivit barnboken *Rymlingarna*, om en pojke som besöker sin morfar som är svårt sjuk och de rymmer tillsammans. En kund som hade förlorat en närstående berättade att hon läste den för honom vid dödsbädden, en liten bit i taget. Det var så himla fint.

När min mamma gick bort läste jag flera böcker om döden. Sven Delblanc hade kommit ut med en som hette *Slutord* och jag läste också Carl-Henning Wijkmarks *Den stundande natten*. Idag är vi så fjärrade från döden, man var närmare den förr. Men det kan hjälpa att läsa om den.

En bok för en lycklig dag

Svårast hittills tycker Anders men Sara tar över,

– En lycklig dag är man kanske öppen för allt? Kanske en riktigt bra feelgood? Detta är kanske lite nostalgi också, men för mig är lycklig läsning när jag läser Muminböcker för min son. Och en lycklig dag är kanske en dag när man ger sig i kast med det där som blivit liggandes i traven?

Läser just nu

Anders säger,

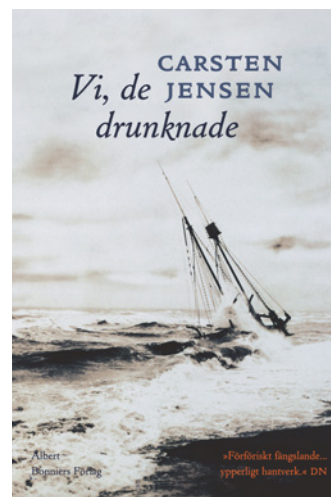
– En novellsamling av Ingvild H Rishøi, en norsk författare. Det är tre noveller, jag har den sista kvar. De är jättebra. Och så har jag börjat på *Bergtagen* för bokcirkeln.

Sara fortsätter,

– Jag drar ut på den sista novellen i en novellsamling från Solveig von Scholtz som jag blivit helt besatt av. Jag vill helt enkelt inte att boken ska ta slut.

Plötsligt utbrister Anders,

– Ursäkt att jag avbryter men nu kom jag på fler till en regnig dag! *Vi, de drunknade* av Carsten Jensen. Det var en sådan bok, så som du säger Sara, som jag ransonerade på slutet för den skulle räcka så länge som möjligt. Den var fantastisk. Och så var det också med Salman Rushdie, *Midnattsbarnen*. Det är böcker för en härlig regnig dag fylld av läsning.●

Ett liv börjar, ett annat slutar

Omätbar glädje och bottenlös sorg. På bara några få veckor fick Matilda Stafstedt välkomna sin efterlängtnade dotter till världen samtidigt som hon förlorade sin älskade mamma. Matilda berättar öppen hjärtigt om livets outgrundliga vägar som ledde fram till en kollision mellan gränslös lycka och djupaste förtvivlan.

Text och foto: Therese Götberg

En underbar barndom fylld av glädje, kärlek och värme. Så beskriver Matilda sin uppväxt med mamma Katarina och pappa Björn i det lilla samhället Lingham.

– Jag minns att det ofta luktade så gott av oljefärg hemma. Både mamma och pappa var väldigt kreativa och mamma var fantastiskt duktig på att måla, berättar hon.

Matildas mamma led av multipel skleros (MS), men som litet barn har hon själv inga minnen av att sjuk-

domen påverkade familjens vardag i någon större utsträckning. Hon minns dock från en tidig ålder att Katarina hade svårt att gå. Kryckor kom först, sedan rullator och till sist rullstol. Under åren ökade Katarinas begränsningar och behoven av hjälpmedel likaså. När Matilda började lågstadiet blev det plötsligt mer påtagligt att hennes mamma var sjuk och det började komma kommentarer från klasskamrater.

Med stolthet och omtanke

För Matilda själv var det i början ingen stor sak att hennes mamma

var sjuk, men hon besvärades av att människor runt omkring stirrade på Katarina. Det kändes också tungt och jobbigt när kompisar började ställa frågor. Matilda kände sig alltid väldigt stolt över sin mamma och ville beskydda henne. Hon ville också så gärna hjälpa sin mamma och försökte många gånger göra det, trots att hon bara var ett barn och både Katarina och Björn tydligt sa ifrån.

– Jag insåg ganska snart att jag inte kunde ge henne den hjälp hon behövde och det kändes väldigt tungt. När jag var runt nio år fick mamma en personlig assistent som

Till vänster I familjens lägenhet hänger Katarinas målarskjorta, den hon hade på sig när hon skapade med sina oljefärger.

kom hem till oss några timmar varje dag när pappa var på jobbet. Även släktingar hjälpte till. I efterhand har jag fått större förståelse för hur sjukdomen påverkade hela vår familj.

En annorlunda vardag

När Matilda hade fyllt tio år skilde sig hennes föräldrar. Hon valde att bo till största delen med sin mamma och dela vardagen med henne. Katarina blev sjukare och sjukare och fick mer hjälp av assistenter vilket resulterade i ett privatliv som krympte mer och mer, för dem båda.

– Det var en märklig vardag att leva i som jag inte kunde känna igen hos någon av mina kompisar. Och jag försökte hela tiden hjälpa mamma, men det gick ju inte. Ibland blev jag frustrerad och försökte istället stänga ute allt.

Under sommaren, mellan andra och tredje året på gymnasiet, träffade Matilda sin blivande man Dan och de blev ett par. Matilda bodde då fortfarande kvar hos sin mamma och kände

att förhållandet blev ett välkommet avbrott från livet i den lilla tvåan hon delade med sin mamma och tidvis sin storebror. Efter studenten flyttade Dan och Matilda ihop och startade ett nytt kapitel i sitt liv tillsammans.

Att vilja bli förälder

– Dan visste tidigt i vårt förhållande att han ville bli förälder, min övertygelse om det kom lite senare. Det här kan låta lite töntigt, men när prinsessan Estelle föddes 2012 var hon den sötaste bebisen jag någonsin sett. Jag blev helt betagen i bilderna på henne. Det var som om någonting klickade till inom mig och jag tänkte: jag vill ha barn!

Under tiden hade Katarinas sjukdomsförlopp eskalerat på ett förödande sätt. Hon hade nu ingen rörelseförmåga kvar och kunde inte äta själv. Katarinas tal hade också försvunnit. Hon led av smärtor och andningssvårigheter och var ofta extremt trött.

– Vid det här laget hade mamma

en väldigt liten förmåga kvar att kommunicera. Det fanns inga ord längre, men det förekom ljud eller ögonkontakt om man hade tur. Och så var det under de sista åren av hennes liv. De assistenter som hade arbetat med mamma under en längre tid hade lärt sig sätt att kommunicera med henne. Så även om jag ibland upplevde att jag inte fick något gensvar från mamma så kunde de se att det fanns där. De hade lärt sig att tolka henne.

2018 väntade Matilda och Dan sitt första barn. Det dröjde ganska länge innan Matilda berättade om graviditeten för sin mamma då hon ville försäkra sig om att allt skulle gå bra. Hon ville inte skapa onödigt oro och väcka svåra minnen hos Katarina som själv hade genomgått svåra graviditeter i sitt liv.

– Vi åkte till mamma och hade med oss bilden från ultraljudet. Jag visade upp den för henne och berättade, men fick ingen respons. I det ögonblicket kände jag en sådan stor sorg över att

”Jag vet också hur otroligt mycket hon hade älskat att vara mormor.”

hon inte hade någon möjlighet att visa för mig hur glad hon blev. Jag vet också hur otroligt mycket hon hade älskat att vara mormor. Mamma skulle aldrig få bli den mormor som hon hade velat vara. Det här var en stund som skulle ha varit så glädjefull för henne om hon hade varit frisk.

Vinna ett liv och förlora ett annat

I vecka 32 av graviditeten drabbades Matilda av havandeskapsförgiftning och blev inlagd på Vrinnevisjukhuset i en vecka. Därefter blev hon sjuk-skriven och gick på täta kontroller, men mädde allt sämre. Under tiden hade hon flitig kontakt med sin mamma genom hennes assistenter. Tre veckor senare förlöstes Matildas och Dans dotter Lo med akut kejsarsnitt. Glädjen över Lo var stor, men traumat efter den tuffa graviditeten och oron för sitt för tidigt födda barn hade satt sina spår hos Matilda.

De kommande två veckorna var familjen inskriven på sjukhusets

neonatalavdelning. Matilda hade en dialog med sin mammas assistenter om att Katarina skulle komma och besöka sitt barnbarn så fort det bara gick. Det skulle innebära en stor kraftsamling från Katarinas sida, men på grund av rasande RS-virus och Los för tidiga födsel fick tyvärr besöket skjutas upp. Katarina hade dessutom nyligen åkt på en besvärlig och tuff influensa, men hade börjat återhämta sig.

Efter två veckor blev Matilda, Dan och Lo utskrivna och fick komma hem sent en torsdagskväll. Matilda ringde då Katarinas assistent som fick veta att de hade lämnat sjukhuset, att de var trygga och äntligen hemma.

– Tidigt nästa morgon var jag uppe för att amma Lo och då ringer min bror. Min första tanke var att min gamla mormor hade gått bort, varför skulle annars min bror ringa klockan fem på morgonen. Men det jag hörde min bror säga var: “Ett liv börjar, ett annat liv slutar. Mamma har dött”. Och jag bara skrek rakt

ut. Jag förstod ingenting och tänkte att han måste ha fel. Men den tuffa influensan hade tagit mycket hårdare på mamma än vad någon hade kunnat ana. Kroppen hade gett upp och mamma hade somnat in under natten. Kanske väntade hon tills hon fick veta att vi var hemma och att vi var trygga, sedan släppte hon taget och tog sitt sista andetag.

Lo hann aldrig träffa sin mormor, men minnena av Katarina lever kvar. Likaså hennes namn då Lo har fått sitt andranamn efter henne, Lo Katarina. Matilda berättar ofta om sin mamma och Lo älskar att lyssna på berättelser om sin mormor. När lillebror Björn, som är döpt efter sin morfar, blir större kommer han också att få lära känna sin mormor genom samtal och bilder och genom sin mammas stora kärlek.●

Opp Amaryllis! Vakna du lilla!

Traditioner är viktigt för många, särskilt vid högtider. De blir en chans att stanna tiden en stund. Du tar fram den där slitna tomten som varit med sedan barndomen. Det där receptet på knäck, som du lärde av en nu saknad människa, får hela rummet att lukta som det gjorde då. Och för en stund står personen där bredvid dig igen. I en värld vars förutsättning är att förändras, kan vi spara undan något från tidens tand. Julens blommor är en älskad del av jultraditionen för många människor. Vill du prova att driva upp amaryllisen själv?

Text: Malin Singelsö Foto: IStock photo

Sätta amaryllis

Att sätta amaryllislökar kan vara startskottet för julpysslet för den otålige julälskaren. Lite bestyr är det, men absolut inte någon större arbetsinsats. Det finns oftast många fler sorter att välja på när du köper amaryllisen som lök. Tycker du att den knallröda julen kan bli lite högljudd - då kanske du ska satsa på en riktigt djupt röd sort, som *Benfica* eller *Red Pearl*. Eller vita *Picasso* med en djupröd kant? Vill du helt undvika det röda helt så kanske en mjukt aprikosrosa *Rilona* kan fall i smaken? Kombinera *White Queen*, en vit amaryllis med en limegrönt mitt, med vita hyacinter? Det finns dessutom andra varianter som till exempel spindel-amaryllis, vilken har en mycket mer gracil blomma än en vanlig amaryllis. Du kan hitta amaryllislök hos din lokala blomsterhandlare, men de finns också att beställa på nätet.

Hur gör man då?

Lökarna levereras oftast från slutet av oktober och när du får hem din lök behöver du en kruka och jord. Krukan ska vara av en storlek så du har cirka tre till fyra centimeter tillgodo, runt hela löken. Väck upp rötterna genom att

ställa löken på ett glas med vatten över natten. Endast rötterna ska vara i vattnet, inte löken. Sedan är det dags att sätta den. Den ska planteras så att jorden ungefär går upp till den bredaste delen på löken, övre delen ska vara ovan jord. Sedan kan du vattna, men bara lite. Har du nyinköpt jord så räcker oftast fukten i jorden. Löken måste få en chans att komma igång inne i värmen. Vattnar du för mycket kan löken ruttna. Sedan är det bara att vänta och vattna lite då och då. Efter ett tag börjar amaryllisen växa, då ser du om den behöver mer ljus. För lite ljus ger en hög och ranglig stjälk. Om du har ljus från ett håll kan du behöva rotera plantan lite så stängeln växer rakt. När blomman slår ut kan du ge den lite mer vatten, men låt jorden torka upp lätt emellan vattningarna.

Skötsel och styling

Det är inte så mycket mer att fixa med en amaryllis. Den kan behöva stöd. Då är det fint att ta grenar från naturen, men det finns också stödpinnar just för ändamålet. Det är vackert att sätta innerkrukan i en terrakottakruka och lägga mossor eller kottar ovanpå. Man

kan också ställa ner flera amaryllis i ett större trätråg. Tänk då på att skydda träet med till exempel en plastpåse. När en blomma har blommat över så klipper du av stängeln långt ner och låter nästa ta vid. När alla är överblommade så är det bara att klippa av sista blomstängeln och förvara löken frostfritt, så kan du plantera ut löken på våren. Den går också att driva i blom till nästa jul, men det kräver lite mer arbete.

Amaryllisen med kompisar

Amaryllisen med sin höjd gör sig också fint med andra julblommor, som hyacint eller tazette. Eller varför inte göra ett litet plantbord med en rumsgran, amaryllis, julstjärnor och hyacinter i olika krukor och kärl. Är man allergisk men ändå väldigt gärna vill ha hyacinter så satsa på de vita, de doftar minst, och sätt en glaskupa över. Det kan göra att du fixar att ha hyacinten inne. •

A photograph of a middle-aged man with short, light-colored hair and glasses, wearing a dark shirt with a light-colored geometric pattern. He is seated at a piano, looking directly at the camera with a slight smile. The background is dark and out of focus, with a warm, golden light source on the right side of the frame.

Utan anhöriga i döden

Hur gör man med begravningen om den som har gått bort saknar anhöriga? Blir det en begravningsceremoni och hur tänker man då vid till exempel valet av musik? Hur går det till? Vi har pratat med Johan Sjösten, kyrkomusiker, för att ta reda på några av svaren.

Text: Annelie Tollerå Foto: Niclas Fasth

”Då känner man som kyrkomusiker att man blir extra viktig. Det var bara vi som fanns där för att ge ett sista avsked.”

Antalet personer som går bort och saknar anhöriga ökar. Undersökningar visar att ungefär 200 personer per år har legat avlidna i över en månad innan de hittas. Och siffran förväntas stiga ännu mer.

Johan Sjösten är kyrkomusiker och spelar ofta på begravingar. Han tycker att det är något av det mest givande man kan göra som kyrkomusiker. Det känns fint att få vara med och ge ett sista avsked.

Vanligtvis väljer de anhöriga musik. Eller så väljer Johan musik utifrån vad de anhöriga berättar om personen. Begravningen blir på så sätt personlig. Men när det inte finns någon som kan välja blir det svårare.

Neutral musik

– Då tänker jag att jag måste välja neutral musik. Musik som man bara kan vila i och som inte för

tänkarna till något särskilt. Det blir snarare tvärtom personligt. Ändå vill jag att musiken ska vara till för just människan som gått bort till skillnad från att inte bara välja musik som jag själv tycker är bra.

Det blir inte en kyrklig begraving per automatik när en människa går bort. Det är bara om människan gett en uttrycklig önskan som det blir begraving i Svenska kyrkans ordning.

– Det finns inga hinder för att hålla en begraving utan anhöriga, eller för den delen en gudstjänst utan kyrkobesökare, säger Johan. Visst har vi som arbetar i gudstjänsten någon gång funderat på om vi verkligen ska hålla en gudstjänst om det inte kommer någon. Men egentligen är det självklart. Vi själva är ju där!

Rätt till en värdig begraving

När det gäller begraving är det ingen tvekan. Alla i Sverige har rätt till en värdig begraving och man försöker i det längsta göra på det

sätt personen själv hade önskat.

Johan minns särskilt en begraving där det inte kom några anhöriga alls. Begravningen hölls uppe på krematoriet i det lilla kapellet. In i det sista var begravningsbyrån osäker på om det skulle komma någon. Det gjorde det inte.

– Den här begravingen fanns med mig länge och jag tänkte på den i efterhand. Det kändes vemodigt och sorgligt att det skulle behöva vara på det sättet. Jag blev berörd av det. Det kom många tankar om människan som gått bort. Att ingen fanns där på slutet. Att ingen brydde sig. Jag undrade hur personen haft det i livet.

– Då känner man som kyrkomusiker att man blir extra viktig. Det var bara vi som fanns där för att ge ett sista avsked.

Boutredningsman kopplas in

Att det hålls en kyrklig begraving utan anhöriga hör till ovanligheterna. Många gånger vet man ingenting om

den som avlidit och det finns inte heller några önskemål att gå på. Då blir det kommunens boutredningsman som får ansvaret att se till att den avlidne får en värdig begravning.

Boutredningsmannen startar en utredning för att se om det går att hitta någon anhörig eller någon nära vän som kan hjälpa till med önskemål kring begravningen. Finns det inga så gravsätts människan i stillhet helt utan begravningsceremoni. Fem procent av alla begravningar i Sverige sker utan någon som helst ceremoni. Ibland kan den som gått bort uttryckligen ha önskat det så, men oftast är det fråga om människor som saknar anhöriga.

Vid en sådan begravning är det

endast personal på kyrkogårdsförvaltningen som är med när personen gravsätts. Ofta har då en kremation utförts och askan sätts ner i jorden utan ceremoni.

Ensamheten oroar

Johan tycker att ensamheten i samhället är oroande. Även om kyrkliga begravningar utan anhöriga är ovanliga så är det desto vanligare att det hålls begravning där det kommer väldigt få anhöriga.

– Det behöver säkert inte vara så att man har levt ett isolerat liv när man har varit i sina verksamma år, resonerar Johan. Det kan till exempel handla om att man blir väldigt

gammal. När någon blivit riktigt gammal brukar det ofta vara tunt i begravningssällskapet. Ibland kommer anställda från något boende. De har blivit som en ny familj på slutet.

Det har funnits exempel på människor som legat döda i sina lägenheter i flera år utan att någon har upptäckt dem. Där alla räkningar gått på autogiro och ingen har reagerat.

– Man undrar om det effektiva och automatiserade samhället är bra ur alla aspekter, ur det mänskliga perspektivet.●

Ett gott liv | Döden och sorgen

Du är inte ensam i sorgen

Om du har förlorat en anhörig erbjuder Svenska kyrkan sorgegrupper.
I en sorgegrupp, som också kallas Leva vidare-grupp, träffas man
regelbundet. Du får möjlighet att prata om dina tankar och känslor.
Och alla är välkomna oberoende av vilken livsåskådning man har.

Text: Annelie Tollerå Foto: IStock photo

Att delta i en sorgegrupp kan vara läkande i sorgprocessen. Sorgen är ett stort kapitel i våra liv och en naturlig del av vår existens. De flesta av oss kommer någon gång uppleva sorgen av att förlora en anhörig. Ändå kan sorgen kännas så svår att prata om.

Per-Olof Engström är diakon och har varit samtalsledare för Leva vidare-grupper i många år. Han tycker att döden har blivit tabubelagd i vårt samhälle. Vi vill gärna undvika den.

Avskärmade från döden

– Man såg döden på ett mycket mer naturligt sätt förr. Till stor del har vi blivit avskärmade från döden i vårt moderna samhälle. Det beror nog på att allt har blivit så institutionaliserat. Vi har velat ha ett kliniskt samhälle med effektiva rutiner.

Frågorna vi har om döden är många. Inget smärtar oss så mycket.

– Döden är en naturlig del av livet, säger Per-Olof. Jag brukar tänka på devisen: “Inget liv utan död, ingen död utan liv”. Så är det. Vi vet aldrig när den kommer, men att den kommer, det kan vi vara säkra på.

Får dela tankar

I en Leva vidare-grupp deltar ett mindre antal människor som har samma erfarenhet. I en sådan miljö kan det vara lättare att prata om sin sorg och dela sina tankar.

– I vår sorgprocess har vi ett stort behov av att summera livet vi har haft med den som har gått bort, säger Per-Olof. Jag får ofta höra berättelser om glädjestunder och om hur mycket den avlidna har betytt i livet.

Men det är inte helt ovanligt att vi också bär på ilska. Alla har inte haft bra relationer med sina anhöriga.

– Alla känslor är tillåtna och helt normala i sorgen. Man får tillåta sig att vara förvirrad och som anhörig behöver man inte heller tro att man alltid måste vara stark.

Behov av att prata om döden

Per-Olof understryker att han som diakon inte har några lösningar och inte kan ta bort smärtan. Han kan bara finnas där.

– Vi diakoner är inga experter på vare sig döden eller människors psyke. Men vi kan finnas där och lyssna. Det är läkande för människor att våga prata om döden.

Genom coronapandemin tycker Per-Olof att vi har gjort en återupptäckt av vår egen dödlighet. Döden har kommit oss lite närmare i samhället.

– Jag märker att vi har behov av att prata om döden lite mer än innan coronapandemin. Nu har vi insett hur sårbara vi kan vara och att vi inte kan rationalisera bort döden. Naturligtvis är många rädda för döden. Vi kan inte rusta oss för den, men jag tror att vi måste våga prata om den. •

En port ut i världen

När Norrköpings nya rådhus skulle byggas i början av 1900-talet var det inte bara jord och sand som grävdes fram. I leran på Tyska torget hittades också resterna av en harpun från stenåldern och skelettet från en säl. Ett bevis på Norrköpings långa koppling till vatten.

Text: Matilda Eklöf Foto: Wikimedia commons

Vattnet har alltid spelat en viktig roll i Norrköpings historia. Närheten till både Motala ström och Bråviken ger staden ett mycket gott geografiskt läge och redan på bronsåldern bedrevs långväga handel via Motala ström. Det var via denna väg som brons, smycken och tyger importerades in i landet. Strömmen kom därför att bli en av landets viktigaste handelsvägar.

Därför är det inte konstigt att många också valde att bosätta sig i trakten. I Norrköping finns en av landets största boplatser från bronsåldern med närmare 40 hus. Längst båda sidorna av Strömmen finns också hållristningar från bronsåldern som föreställer bland annat skepp, vapen, djur och fiskeredskap. Detta visar ytterligare på vattendragets viktiga roll.

En port ut i världen

Norrköping fick sina stadsrättigheter redan 1384 men den första storhetstiden kom i och med Louis de Geers ankomst på 1600-talet. Den nederländske affärsmannen som

har kommit att kallas den svenska industrins fader grundade flera industrier i Norrköping, bland annat ett pappersbruk, en klädesfabrik, vapenfabriker och skeppsvarv.

De Geers gärningar förvandlade Norrköping till en utpräglad industristad. Den första av sitt slag i Sverige och med tiden blev Norrköping också landets näst största stad. I och med de växande industrierna blev också hamnen och de fria sjöförbindelserna allt viktigare. Hur skulle man annars kunna skeppa iväg allt som tillverkades? Hamnen var en port ut i världen.

En port ut i världen innebar också en väg in för fienden. Något som Norrköping fick känna på ett flertal gånger genom åren. Många av stadens industrier var dock starkt rustningsbetonade. Norrköpings hamn var stor och det var där som stora delar av landets krigsförnödenheter skeppades ut. De återkommande krigen i Europa var därför visserligen ett hot mot staden men det var också i dem som Norrköping fann en stor del av sin försörjning.

Ett skepp kommer lastat...

Under 1700-talet var Norrköping fortfarande en av landets största

städer. 1743 grundades Norrköpings skeppsvarv på Skeppsholmen, norr om Strömmen där det De Geerska varvet tidigare legat. I och med detta väcktes också varvsindustrierna till liv igen. Efter endast tre år hade varvet redan 40 anställda timmermän och varvet byggde alltifrån småfartyg till stora skepp. Under de första tio åren sjösattes minst 30 fartyg.

Norrköpings skeppsvarv var ett av Sveriges få storvarv under frihetstiden. Med tiden växte det fram fler varv i staden, bland annat det Ebersteinska varvet 1784. Grundaren Christian Eberstein kom att göra en kometkarriär och blev en stor profil i Norrköping. Ett tredje skeppsvarv grundades 1795 av Jacob Schotte. Även han kom att göra sig en stor förmögenhet.

...och en ångbåt kommer efter

1812 köpte Olof Hammarsten det, vid det här laget rätt nedgångna, "Gamla varvet". Hammarsten drömde om att tillverka ångbåtar och efter att ha sett Sveriges första ångdrivna båt i Stockholm 1816 bestämde han sig på riktigt. På midsommardagen 1820 korsade en ångbåt för första gången Bråvikens vägar.

1841 flyttade AB Motala Verkstad

Norrköping. Hamnen

sin varvsindustri till Norrköping. Varvet placerades vid Motala ströms södra sida nedanför Syltenberget. Verksamhetschef för det nya varvet blev landets främsta ångbåtskonstruktör Otto Edvard Carlsund. Carlsund var en sträng ledare som styrde varvet med järnhand. Men han var även snäll och hjälpsam vilket gjorde honom mycket uppskattad. Hans humör var dock oberäkneligt och ledde bland annat till varvets första strejk efter att Carlsund slagit till varvets plåtslagarmästare. Strejken avslutades efter att Carlsund och mästaren senare setts promenera arm i arm tillsammans.

Varvets första bygge var hjulångaren *Norrköping* som sjösattes 1844. Under detta år tillverkades också en propellerångare till den ryske tsaren Nikolaus I. Motala varv blev med tiden landets största varvsindustri med cirka 600 anställda. Under en tioårsperiod runt mitten av 1800-talet levererades inte mindre än 93 ångbåtar från varvet i Norrköping. Detta var fler än vad varven i Stockholm och Göteborg tillverkade tillsammans.

Internationell uppmärksamhet

I och med grundandet av Motala varv så fanns det nu två storvarv i Norrköping med ångbåtar som specialitet. Statistik från 1850 visar att den svenska ångbåtsflottan, näst efter Storbritannien, var den största i Europa under det året. Många av flottans ångbåtar tillverkades i just Norrköping.

Carlsunds fartyg och Norrköpings hamn blev inte bara uppmärksammade i hemlandet utan fick också internationell uppmärksamhet. Ett av hans fartyg, som hade kolliderat med en berggrund, fick sin tillknycklade förstäv utställd på British Museum i London. Motala Verkstad förekommer också i Jules Vernes bok *En världsomsegling under havet*. En av bokens huvudkaraktärer, kapten Nemo, beställer stäven till sin ubåt just därifrån.

En av varvets riktigt stora triumfer kom dock på 1870-talet. Under denna tid hade oljeindustrin börjat ta fart på riktigt. Det uppstod dock problem när oljan skulle fraktas. Att frakta oljan i de kvantiteter som krävdes visade

sig vara svårt med dagens fartyg. Motala varv löste problemet genom att börja tillverka tankbåtar, en helt ny och revolutionerande uppfinning som kom att kopieras världen över.

Slingriga inseglingsleder

Allt eftersom teknikutvecklingen gick framåt blev skeppen större och större. Runt sekelskiftet hade de börjat bli så pass stora att den slingriga inseglingsleden in till Norrköpings hamn började ställa till med problem. Skeppen var helt enkelt för stora för att kunna navigera säkert in till staden. Detta var en bidragande anledning till att Motala Verkstad 1892 valde att flytta sin verksamhet till det större varvet i Göteborg. Varvet hade också haft det kämpigt ekonomiskt under en längre tid och reorganiserades efter en konkurs.

Det skulle komma att dröja ända fram till 1962 innan problemet med inseglingsleden löstes i och med invigningen av Lindökanalen. Kanalen som leder in till Norrköpings inre hamn är sex kilometer lång varav

Till vänster Norrköpings hamn, Östergötlands museum.

Ovan t.v. Otto Edvard Carlsund, Svenska industriens män.

Ovan t.h. Ångaren Nordstjernan, som byggdes i Norrköping, och en liten segelbåt möts inomskärs i Stockholms skärgård. Nordiska Museet.

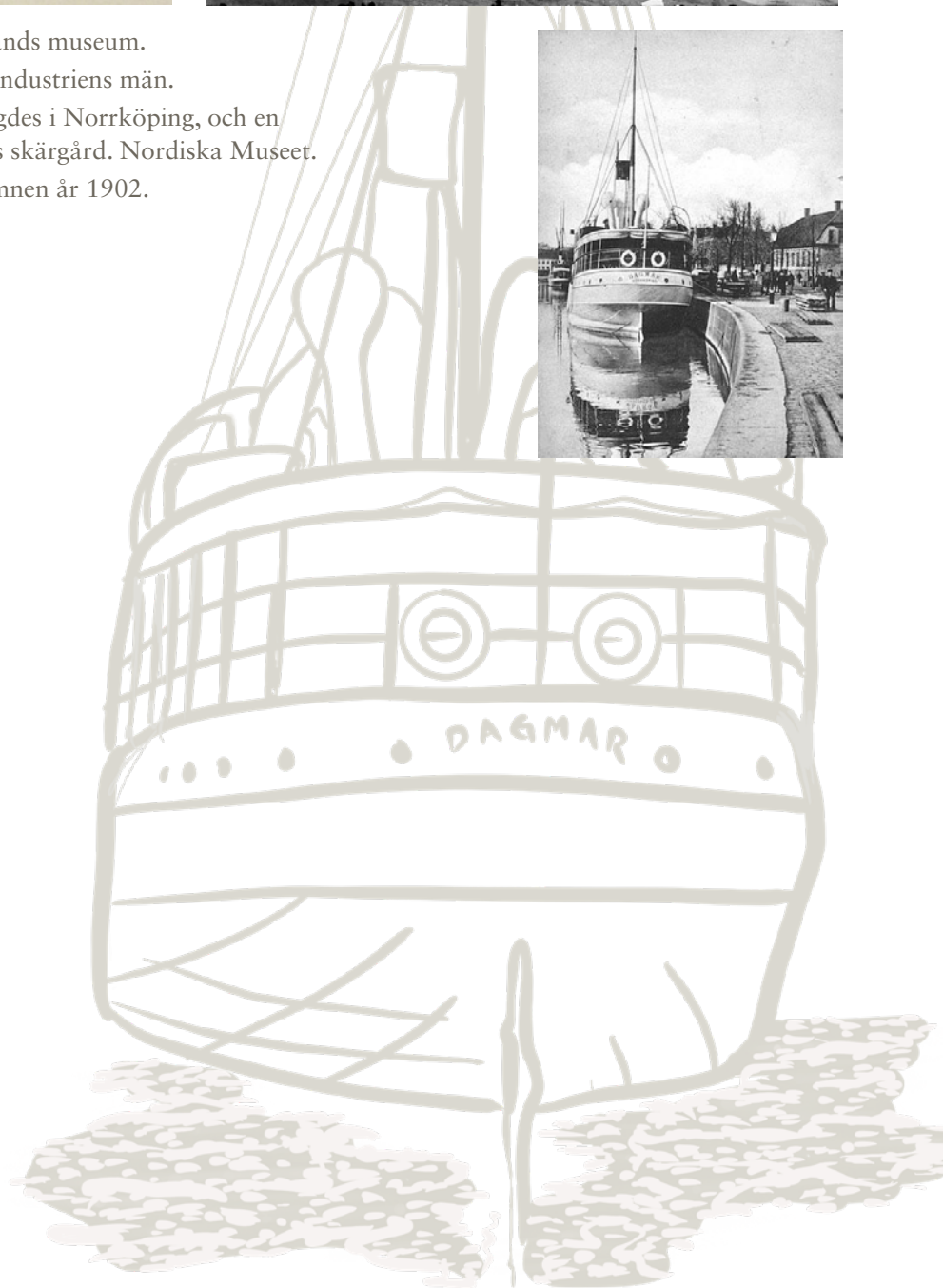
Till höger Norrköping S.S Dagmar vid hamnen år 1902.

hälften är utgrävd på land. Den kortade ner infarten till hamnen med lite drygt fem kilometer. Planer på en kanal genom Lindöhalvön hade funnits sedan 1700-talet.

En gammal tradition

Idag är Norrköpings hamn en av Sveriges allra största hamnar. Hit kommer skepp från världens alla hörn med fartyg som har seglat över alla världens hav. Sjöfaran det och hamnarbetet är för en Norrköpingsbo en tradition lika gammal som marken hon står på. Oavsett om det gäller stenåldersharpuner, bronsåldersimporter, skeppsvarv, rysshärjningar eller ångbåtar har vattnet alltid funnits med och med tiden format Norrköpings historia. En droppe i taget. •

Glimmande bågar

Text: Annelie Tollerå Foto: Fredrik Schlyter

De flesta har nog hört den välkända psalmen "Jul, jul, strålande jul". Men visste du att det är en kyrkoherde från Norrköping som har skrivit den och att psalmen refererar till de ljusbågar som finns i Matteus kyrka?

Matteus kyrka byggdes under slutet av 1800-talet och något decennium senare installerades de ljusbågar som kom att bli till inspiration för kyrkoherde Edvard Evers. Ljusbågarna går längs med valven i taket och är gjorda av munblåst glas. När de installerades år 1905 var de elektrifierade lamporna en nymodighet och de drevs till en början av en gasanläggning. En julstjärna i samma stil hörde till och tändes varje år framme i kyrkans kor.

Med åren slocknade lamporna en efter en tills man kände sig tvungen att släcka ner ljusbågarna helt. Man ville inte byta ut de äldre lamporna mot nya och tur var väl det, för idag är de munblåsta glasen bevarade. Ljusbågarna hölls släckta under flera decennier.

"Glimmande bågar i alla Guds hus"

Under förra året renoverades Matteus kyrka och man väckte då ljusbågarna till liv igen genom att trä moderna LED-lampor igenom slingorna. Stor möda har lagts ner på att hitta rätt sorts ljustemperatur och ljusstyrka, för att göra de antika ljusbågarna rättvisa. Idag är ljusslingorna en av kyrkans stoltheter och tänds bara vid särskilda tillfällen.

Kyrkoherde Edvard Evers komponerade sin berömda psalmtext år 1920. Den första kända inspelningen är från 1924 och sedan dess har den förekommit i otaliga skivinspelningar. För att inte tala om hur många gånger den måste ha sjungits i just Matteus kyrka. Nästa gång du kommer till Matteus kyrka är det väl värt att spana upp i taket och betrakta ljusbågarna som inspirerade den musikaliska kyrkoherden.

Från tröstlöshet mot tillförsikt

Idag vaknar jag med en känsla av tröstlöshet. Svårmodet väller över mig och tankarna irrar kring i en osäker värld. Jag inser att vi lever i en tid av förändring där den invanda ordningen är satt ur spel och hoten kryper allt närmare, smyger sig in under mitt varma täcke. Energikris, lågkonjunktur, atomkrig och klimatkatastrof. För dessa svårgripbara men reella hot finns ingen annan att skylla än oss själva, vi människor. Det är vi som skapar dem och det är vi som måste lösa dem. Även under ett varmt täcke en lördagsmorgon känns det som en totalt hopplös och omöjlig uppgift.

En solstråle faller in i sovrummet och får mig att öppna ögonen. Jag följer den genom fönstret ut mot Södra promenadens trädkronor som långsamt skiftar färg. Blicken vandrar tillbaka genom rummet. Jag ser takstuckaturens former, är det blommor i krukor eller glada kräftor den egentligen föreställer? Jag känner doften av kaffe som min käresta ordnar med i köket.

En känsla av både skuld och tacksamhet kommer krypande. Jag har det oförsämrat bra. Jag har ett stimulerande arbete att gå till, en fin lägenhet att bo i och lever i ett välfungerande samhälle där väldigt många har det bra. Känslan av ödmjuk tacksamhet tar över. Tacksamhet gentemot tidigare generationer som har byggt det

fantastiska samhälle vi lever i. Tankarna vandrar bakåt i vår historia och en låga av tillförsikt tänds. Historien visar tydligt att vi som människor tillsammans har kunnat lösa konflikter och de allra svåraste problem. Vi har tagit oss genom kriser förut.

Att det går om vi hjälps åt har jag lärt mig i mitt yrke som arkitekt. Jag vet att vi har skapat de mest fantastiska ting och miljöer. Som arkitekt måste man ha respekt för det förgångna, nutiden och framtiden. Det är ett yrke där man måste hitta kompromisser, utan att för den sakens skull försaka varken helhet eller skönhet. Jag vet att vi kan skapa ett ännu bättre och mer hållbart samhälle men vi måste göra det tillsammans. Det kommer att innebära kompromisser och förändrade vanor, men det klarar vi.

Nu stiger jag upp med en känsla av tillförsikt. Hjälps vi åt, pratar med varandra och kompromissar lite kan vi tillsammans lösa de problem som för en stund sedan kändes olöslbara.

Felix Freudenthal Lotz

VD Fredriksson arkitektkontor

Ansvarig arkitekt för Matteus kyrkas restaurering och tillbyggnad samt om- och tillbyggnad av Norrköpings krematorium

NÄSTA NUMMER

hej|livet

I DIN BREVLÅDA
27 mars 2023

Hej där!

FRIDA NYSTRÖM

Frida jobbar på Föreningen Kvartersteatern i Norrköping. En liten arbetsplats där hon både är verksamhetsledare, projektledare, regissör, koreograf, teatertekniker och allt annat som hör till teaterarbetet.

Vad händer på Kvartersteatern framöver?

Det blir skräckteater under allhelgonahelgen! Årets skräckteater heter Fabriken och utspelar sig i Skärblacka eftersom vår husdramatiker Anna Nygren gick i skolan där när hon var liten. Det handlar om hur människor reagerar under en katastrof, hur rykten sprids och att rädsla gör människor ganska farliga. Sedan har vi massor av spännande uppsättningar på gång under våren också. Både Strindberg, Ibsen och flera nyskrivna uppsättningar som jag rekommenderar.

Vad är det bästa med att gå på teater tycker du?

Om det är en bra föreställning så kan jag bli så pass fångad av den att jag glömmer tid och rum. Det är häftigt. Jag gillar att vara i samma rum som skådespelarna och känna att det som händer här och nu bara händer här och nu. Och att jag är delaktig. Därför gillar jag mindre scener bäst, för då kan publiken få kontakt med skådespelarna på ett helt annat sätt.

Om ...

NAMN: Frida Nyström

BOR: I Norrköping med sambo och katter

GÖR: Jobbar på Föreningen Kvartersteatern i Norrköping